

Justitsministeriet

Dato: 2. juni 2006
Kontor: Lovafdelingen
Sagsnr.: 2006-790-0236
Dok.: NHC40168

Besvarelse af spørgsmål nr. S 4801 fra medlem af Folketinget Rune Lund (EL).

Spørgsmål:

”Vil ministeren bekræfte, at forpligtelsen til at overholde menneskerettighederne i Europa går forud for overholdelsen af andre traktater eller internationale aftaler, herunder bilaterale traktater, NATO-traktaten og Chicagokonventionen, som regulerer civil luftfart, sådan som Europarådets juridiske tjeneste – Venedig Kommissionen – har fastslået (jf. <http://www.venice.coe.int/docs/2006/CDL-AD%282006%29009-e.asp>)?”

Svar:

1. Venedig Kommissionen har i en rapport af 17. marts 2006 afgivet en udtalelse om ”The international legal obligations of Council of Europe member states in respect of secret detention facilities and inter-state transport of prisoners”. I denne udtalelse konkluderer kommissionen bl.a. følgende, jf. pkt. 156-158:

Europarådets medlemsstater er bundet af utallige multilaterale og bilaterale traktater på forskellige områder, men de forpligtelser, der følger af disse traktater, forhindrer ikke staterne i at overholde deres menneskeretlige forpligtelser. Disse traktater skal fortolkes og anvendes på en måde, der er i overensstemmelse med staternes menneskeretlige forpligtelser. Det er endog en underforstået betingelse for enhver aftale, at staterne ved gennemførelsen af aftalen vil agere i overensstemmelse med folkeretten, i særdeleshed menneskeretten.

Venedig Kommissionen finder, at der er plads til at fortolke og anvende de forskellige traktater på en måde, der er forenelig med princippet om respekt for grundlæggende rettigheder, og Europarådets medlemsstater skal gøre dette. Den relevante mellemstatslige praksis skal ændres og tilpasses til denne forpligtelse, dog uden at hindre de legitime formål, som de relevante traktater søger at opfylde.

I det omfang denne behørig forklaring og anvendelse af de eksisterende traktater i lyset af menneskeretsforpligtelserne ikke er mulig, skal Europarådets medlemsstater tage alle de nødvendige skridt til at genforhandle og ændre traktatbestemmelserne med henblik herpå.

Venedig Kommissionen nævner, at hvis en anholdelse foretages af udenlandske myndigheder som led i udøvelsen af deres jurisdiktion i henhold til regler fastlagt i en "Status of Forces Agreement (SOFA)", vil den relevante Europarådsmedlemsstat forblive ansvarlig efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, eftersom staten er forpligtet til at "give priority to its jus cogens obligations, such as they ensue from Article 3", jf. pkt. 159, litra a.

Særligt for så vidt angår overflyvninger anfører Venedig Kommissionen, at hvis en overflyvningstilladelse stammer fra en bilateral traktat eller en SOFA-aftale eller en aftale om en militærbase, bør der stilles spørgsmålstegn ved betingelserne i den pågældende traktat, hvis den ikke tillader kontrol med henblik på at sikre respekt for menneskerettighederne, jf. pkt. 159, litra k. Kommissionen fastslår, at hvis en traktatforpligtelse brydes på grund af behovet for at opfylde en absolut norm (jus cogens), giver det ikke anledning til en internationalt set forkert handling, og torturforbuddet er en sådan absolut norm. Efter Kommissionens opfattelse må staterne derfor fortolke og udføre deres traktatforpligtelser, herunder dem, der hidrører fra NATO-traktaten, aftaler om militære baser og SOFA-aftaler, på en måde, der er forenelig med deres menneskeretlige forpligtelser, jf. pkt. 159, litra n.

2. Danmark fremlægger hvert år en resolution mod tortur i FN's Generalforsamling. I den seneste resolution fra december 2005, som blev enstemmigt vedtaget, erindrer Generalforsamlingen om, at en række internationale, regionale og nationale domstole har anerkendt, at forbuddet mod tortur er en ufravigelig folkeretlig norm (jus cogens).

Det følger således af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis, at torturforbuddet, der er indeholdt i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3, er en absolut norm, som har opnået karakter af jus cogens. Det betyder, at Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3 har forrang frem for andre bilaterale eller internationale aftaler, som Europarådets medlemsstater har indgået med andre lande.

I sagen *Al-Adsani mod Storbritannien*, dom af 21. november 2001, fastslog Menneskerettighedsdomstolen, at torturforbuddet har opnået status af en absolut norm i folkeretten. Domstolen henviste herved bl.a. til, at torturforbuddet i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3 i praksis længe har været anset for en absolut rettighed, som det ikke er muligt at undtage fra under nogen omstændigheder. Endvidere har man inden for andre folkeretlige områder oplevet en stigende anerkendelse af torturforbuddets altoverskyggende vigtighed. Tortur er forbudt efter

artikel 5 i FN's Verdenserklæring om menneskerettigheder og artikel 7 i FN's konvention om civile og politiske rettigheder. FN's konvention mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf pålægger i artikel 2 staterne at træffe virkningsfulde lovgivningsmæssige, administrative, juridiske eller andre foranstaltninger for at forhindre torturhandlinger på ethvert territorium under deres jurisdiktion.

Så vidt det er Justitsministeriet bekendt har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol derimod ikke fastslået, at andre bestemmelser i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention eller andre menneskeretlige normer i folkeretten skulle have opnået karakter af jus cogens.

Det tilføjes dog, at i det omfang en konventionsstat måtte indgå en bilateral eller multilateral aftale, der måtte indeholde bestemmelser, der er i modstrid med bestemmelser i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, vil der foreligge et konventionsbrud, medmindre konventionsstaten ikke er bundet af de pågældende konventionsbestemmelser ved f.eks. at have fraveget disse i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 15.

Efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 15 kan en medlemsstat midlertidigt fravige hovedparten af bestemmelserne i konventionen, når der foreligger en offentlig faretilstand, der truer nationens eksistens.